

Κάτοικοι: **13.100**

Το ιστορικό Μεσολόγγι είναι η πρωτεύουσα του νομού Αιτωλοακαρνανίας. Έχει περίπου 13.000 κατοίκους και βρίσκεται ανάμεσα στις εκβολές του Αχελώου και του Εύηνου. Η πόλη χτίστηκε τον ΙΣΤ΄ αιώνα πάνω σε τρεις νησίδες, που ενώθηκαν μεταξύ τους με τις προσχώσεις των ποταμών και έδωσαν το σχήμα χερσονήσου.

Κατά τον Σπυρίδωνα Τρικούπη, το όνομα της πόλης προέρχεται από τις λέξεις μέσο και λόγγος. Κατά μια δεύτερη εκδοχή, προέρχεται από το δαλματικό Messo laghi, που σημαίνει λιμνοχώρι. Λέγεται μάλιστα ότι οι πρώτοι οικιστές του ήταν πειρατές από τις δαλματικές ακτές, που ενδιαφέρθηκαν για την εκμετάλλευση των ιχθυοτροφείων και ίδρυσαν αξιόλογα ναυπηγεία.

Ο δήμος Μεσολογγίου ιδρύθηκε το 1835. Πρόκειται για μια πόλη εντελώς διαφορετική, με ξεχωριστή φυσιογνωμία. Τη σύγχρονη ζωή της χαρακτηρίζουν η μεγάλη και αιώνια γαλήνια λιμνοθάλασσα αλλά και η έντονη ιστορική μνήμη. Διατηρεί την αυθεντικότητα των πρώτων νεοελληνικών πόλεων, με πολλά ιστορικά κτίσματα, μνημεία και αξιομνημόνευτες τοποθεσίες.

Η λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου είναι μοναδική στην Ελλάδα για την έκτασή της και τον πλούτο της σε ψάρια.

**Τηλέφωνα:** Αστυνομία 263.10.22.228, Τροχαία 263.10.23.117, Νοσοκομείο 263.10.57.100, Δήμος 263.10.22.400, Ταξί 263.10.22.655, 263.10.22.623, 263.10.25.101, 263.10.39.755.

Από την **ιστορία** του Μεσολογγίου

Ο Βενετσιάνος ιστορικός Παρούτα είναι αυτός που πρώτος κατέγραψε το όνομα Μεσολόγγι. Ήταν στην περιγραφή της ναυμαχίας της Ναυπάκτου, όπου σε κάποιο σημείο αναφέρει ότι ο τουρκικός στόλος έστριψε στο ακρωτήριο «όπου βρίσκεται το ιχθυοτροφείο το οποίο οι Έλληνες ονομάζουν Μεσολόγγι». Μετά τους Δαλματούς πειρατές που πρώτοι κατοίκησαν εκεί, στην περιοχή κατέφυγαν και οι κάτοικοι του οικισμού Χίλια Σπίτια (στη θέση της αρχαίας Αλικύρνης), όταν αυτός καταστράφηκε για άγνωστη σ' εμάς αιτία. Ως πόλη, το Μεσολόγγι ανήκε στους Βενετσιάνους. Στα 1700, πέρασε στην κατοχή των Τούρκων, μαζί με ολόκληρη την Αιτωλοακαρνανία.

Ο πόλεμος του 1715 ανάμεσα στους Τούρκους και τους Βενετσιάνους ήταν καταστροφικός για την περιοχή αλλά χειρότερα έπαθε ο τόπος στην επανάσταση των Ορλόφ (1770). Τότε, αμέσως μετά τη μάχη με τους Γριβαίους, στην οποία 6.000 Οθωμανοί αντιμετώπιστηκαν από περίπου τριακόσιους Έλληνες (στη θέση «Των Γριβαίων τα κόκαλα»), οι Τούρκοι εντόπισαν ανάμεσα στους νεκρούς τα πτώματα των Ελλήνων αρχηγών, τα αποκεφάλισαν και τα έστησαν σε κοντάρια. Με εμπροσθοφυλακή από άνδρες που κρατούσαν όρθια τα κοντάρια με τα κεφάλια, οι Τούρκοι εισέβαλαν στο ατείχιστο Μεσολόγγι, κατέστρεψαν τα σπίτια κι έβαλαν φωτιά στα πλοία που ναυλοχούσαν εκεί (10 Απριλίου 1770).

Χρειάστηκε μια γενιά για να συνέλθει η πόλη. Στα 1804, πέρασε στην κυριαρχία του Αλή πασά. Διέθεταν τότε οι Μεσολογγίτες είκοσι εμπορικά πλοία και σαράντα μπρατσέρες (ιστιοφόρα με δυο κατάρτια, ταχύτατα και δύσκολα ανατρεπόμενα).

Η κυριαρχία του Αλή καταργήθηκε το 1820 από τα σουλτανικά στρατεύματα του Μπαμπά πασά. Στις 20 Μαΐου του 1821, υψώθηκε εκεί η σημαία της επανάστασης. Στις 11 Μαΐου του 1822, με απόφαση του Βουλευτικού, τη διοίκηση της πόλης ανέλαβε ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος με αρχηγό στρατού τον Μάρκο Μπότσαρη. Μετά την καταστροφή στο Πέτα, το Μεσολόγγι οχυρώθηκε για να μπορέσει να αμυνθεί στις τουρκικές επιθέσεις.

**Η τελική πολιορκία:**

Ήταν 15 Απριλίου του 1825, όταν στους ελαιώνες μπροστά από το Μεσολόγγι φάνηκαν οι πρώτοι πεζοί και καβαλάρηδες του Κιουταχή. Αρχισε η τελική πολιορκία της ιερής πόλης. Με τάφρους και χαρακώματα και φρουρές κάθε 10 με 15 χλμ., σ' όλη τη διαδρομή ως την Άρτα. Πίσω από την τάφρο και το χαρακώμα της πρώτης γραμμής, οι Έλληνες άνοιξαν μια δεύτερη τάφρο κι ακόμα ένα χαρακώμα. Το πυροβολικό θέριζε κι απ' τις δυο μεριές.

Η πρώτη μαζική τουρκική επίθεση έγινε στις 21 Ιουλίου του 1825: Περίπου 24.000 ρίχτηκαν στη μάχη. Οι Έλληνες τους περίμεναν στο δεύτερο χαρακώμα. Οι Τούρκοι περνούσαν το πρώτο μ' ευκολία αλλά, με τη φόρα που είχαν, έπεφταν στη δεύτερη τάφρο και γίνονταν εύκολη λεία για τους πολιορκημένους: 1.500 οι Τούρκοι νεκροί. Λιγότεροι από 20 οι Έλληνες. Το Μεσολόγγι θα βαστούσε ακόμη...

Στις 6 Νοεμβρίου, ο τουρκοαιγυπτιακός στόλος φάνηκε στην περιοχή. Πάνω από 15.000 άντρες του αιγυπτιακού στρατού αποβιβάστηκαν και, στις 12 Δεκεμβρίου, ενώθηκαν με τους 10.000 της πρώτης γραμμής του Κιουταχή. Είχαν περάσει εννιά σκληροί μήνες πολιορκίας. Τα τρόφιμα στην κυκλωμένη πόλη ήταν λιγοστά, οι πληγωμένοι έμεναν δίχως φάρμακα. Την επομένη των Χριστουγέννων, ο ίδιος ο Ιμπραήμ έστηνε τη σκηνή του πλάι στου Κιουταχή κι έπαιρνε την κατάσταση στα χέρια του.

Ήταν 7 Ιανουαρίου του 1826, όταν ο ναύαρχος Ανδρέας Μιαούλης έσπασε τον αποκλεισμό κι έφερε τρόφιμα, φάρμακα και πυρομαχικά. Τον ξαναέσπασε κάμποσες φορές ως τα μέσα του μήνα, οπότε του τέλειωσαν τα εφόδια. Από τις 12 Φεβρουαρίου, νέα αιγυπτιακά πυροβολεία ξεφύτρωναν κάθε νύχτα. Γάλλοι αξιωματικοί κανόνιζαν τις βολές των κανονιών. Οι άμαχοι νεκροί πλήθαιναν. Στις 25 του μήνα, το νησάκι Βασιλάδι, προπύργιο του Μεσολογγίου, έπεσε στα χέρια των πολιορκητών. Οι επόμενες βδομάδες πέρασαν με καθημερινές επιθέσεις και καθημερινές αποκρούσεις.

Κλειδί για την άμυνα της πόλης, το νησάκι Κλεισόβα διέθετε 130 όλους κι όλους υπερασπιστές. Ανήμερα 25 Μαρτίου διάλεξε ο Κιουταχής να το πάρει. Ο Κίτσος Τζαβέλας είδε από την πόλη τους Τουρκαλβανούς κι αποφάσισε να πάει ο ίδιος ενίσχυση στους υπερασπιστές. Τον ακολούθησαν άλλοι οχτώ. Πρώτα, αποκρούστηκαν οι Τούρκοι που άφησαν 1000 νεκρούς. Τους διαδέχτηκαν οι Αιγύπτιοι. Άλλοι 1200 νεκροί. Η Κλεισόβα κράτησε.

### Η ηρωική Έξοδος:

Λίγο λίγο, τα τρόφιμα τελείωναν στο κυκλωμένο Μεσολόγγι. Τελείωναν και τα φάρμακα. Οι ελεύθεροι πολιορκημένοι έσφαζαν τα ζωντανά τους για να φάνε. Γαϊδούρια, μουλάρια κι άλογα. Έπειτα, σκυλιά, γάτες, ποντίκια. Ο θάνατος και οι αρρώστιες θέριζαν. Ο Ανδρέας Μιαούλης προσπάθησε να σπάσει τον αποκλεισμό, να φέρει τρόφιμα, φάρμακα και μπαρούτι. Δεν τα καταφέρνει. Στις 31 Μαρτίου, σε μυστική σύσκεψη, οι οπλαρχηγοί αποφάσισαν την έξοδο. Πρωί, 9 Απριλίου, το εισηγήθηκαν σε συνέλευση των κατοίκων. Όλοι συμφώνησαν. Η έξοδος ορίστηκε για το βράδυ του Σαββάτου προς Κυριακή των Βαΐων, 10 Απριλίου του 1826.

Οι αιχμάλωτοι εκτελέστηκαν. Οι πληγωμένοι και οι άρρωστοι, συνολικά 600 άτομα, οχυρώθηκαν στα πιο γερά σπίτια. Οι υπόλοιποι χωρίστηκαν σε τρία σώματα. Δεξιά κι αριστερά οι πολεμιστές, στη μέση τα γυναικόπαιδα.

Καθώς έπεφτε το σκοτάδι, οι άντρες της φρουράς πέρασαν σιωπηλοί την τάφρο κι ακροβολίστηκαν έξω από την πόλη. Καταιγιστικά πυρά τους υποδέχτηκαν. Στις 8.15, όλοι βρίσκονταν στις προκαθορισμένες θέσεις. Ανάμεσα στους μαχητές, και γυναίκες αντρίκεια ντυμένες με το όπλο στο χέρι. Περίμεναν τον αντιπερισπασμό από τα βουνά, που ποτέ δεν ήρθε. Επιτέλους ξεκίνησαν.

Ξεχύθηκαν μέσα από τις τουρκοαιγυπτιακές γραμμές, θέριζαν και θερίζονταν σα στάχια. Κάποιος φώναξε: «Πίσω». Σύγχυση. Άλλοι γύρισαν, προχώρησαν άλλοι. Κάποιοι πέρασαν, έφυγαν στα βουνά. Οι πολλοί έπεσαν.

Οι Τούρκοι μπήκαν στο Μεσολόγγι. Οδομαχίες και πόλεμος σπίτι με σπίτι. Κι εκρήξεις. Οι πολιορκημένοι έβαζαν φωτιά στο μπαρούτι, όταν δεν μπορούσαν ν' αμυνθούν άλλο. Σκοτώνονταν, παίρνοντας μαζί τους όσους μπορούσαν από τους εχθρούς.

Ο Χρίστος Καψάλης, πρόκριτος και μπαρουτοκαπνισμένος μαχητής και στις δυο πολιορκίες, οχυρώθηκε στο φυσιογιοποιείο. Πολεμούσε παλικαρίσια αλλά οι Τούρκοι ήταν αμέτρητοι. Όταν τελικά εισέβαλαν, ο Καψάλης έβαλε φωτιά κι ανατινάχτηκε στον αέρα,

παίρνοντας μαζί του κι όσους από τους εχθρούς είχαν πλησιάσει.

Το πρωί, κάθε αντίσταση είχε καμφθεί. Το Μεσολόγγι είχε πέσει. Όμως, η σφαγή της εξόδου ήταν και η αρχή της αντίστροφης μέτρησης για τους Τούρκους.

(Έθνος της Κυριακής, 2001 – 2002) (τελευταία επεξεργασία, 4.8.2011)